

Hirundo - 10

Eesti Ornitoloogiaühingu häälekandjal Hirundol on seljataga kümme aastat ilmumist.

Minu ees laual seisab keskmise paksusega pakk, milles on ajakirja 21 üksiknumbrit. Kõige pealmise, 1988. a. märtsinumbri maht on kaheksa lehekülge. Selle saatesõnas ütleb tollane Looduseuurijate Seltsi ornitoloogiasektsiooni esimees Heinrich Veromann: "Käesolevaga ilmuma hakkava sõnumitooja ühiskondlikel tegijail-toimetajail näib jätkuvat haaret ja entusiasmi selle suure töö korrapäraseks läbiviimiseks." Paki alumise, seni viimasena ilmunud numbri maht on kuuskümmend lehekülge. Näib, et auväärt vanameister ei eksinud.

Hirundode paki sirvimine paljastab muuski väliselt silma torkavat arengut. Esimene number on trükitud kollasele ebakvaliteetsele paberile. Kolmandast numbrist alates tuleb juba mängu kriitpaber. Üheksandast numbrist peale ilmub esikaanele illustratsioon. Kümnendast numbrist võetakse kasutusele tänaseni püsinud sümbolika. Üheteistkümmes saab endale ümber poolkõvad kaaned. 1993. aastast muutub numeratsioon ja algab regulaarne ilmumine kaks korda aastas. Samasugune pisut ebahütlane, kuid siiski tõusujoones kulgev areng on toimunud ka selles osas, mis jääb kaante vahele. Sisu muutub tasapisi liigendatumaks, vaheldusrikkamaks, tekivad erirubriigid, lehekülgedele ilmuvad linnupildid. Antakse välja lisa- ja erinumbreid.

Kes on kõik need aastad Hirundot teinud?

Ajakirja sünnile panid aluse jutuaajamised allakirjutanu ja Eerik Leibaku vahel rahvusliku taasärkamise algusaastal 1987. Aeg Eesti ornitoloogide häälekandja asutamiseks oli küps. Samas oli aeg keeruline, triikiste väljaandmine uskumatult kohmakas ja aeganõudev protsess. Meil polnud päris selget ettekujutust, kuidas asi minema hakkab. Kuid oli idee, ja oli kolleegide-mõttekaaslaste toetus.

Eerik Leibak oligi ajakirja esimene toimetaja aastail 1988-1992. Ta kujundas Hirundo esimese näo, mille soliidsed jooned on tuntavad tänaseni. Toimetuskogu maadles aga samal ajal triikkimiseks vajalike "paberilimiitide", triikilubade ja raha väljaajamisega tingimustes, kus üks majandussüsteem parajasti kolinaga kokku varises, uus polnud aga jõudnud tekkimagi hakata. Järgmised viis aastat, 1992-1996, nägi märgatavalt tüsenenud Hirundo toimetamise kallal vaeva Jaanus Elts, kes vahepeal EOÜ tegevdirektoriks saanuna võttis enda õlule ka tülikate rahastamisajade ajamise. Alates 1997. aastast on ajakirja toimetajaks Asko Lõhmus. Iga toimetaja on Hirundosse kausa toonud midagi omanäolist ja paremat, säilitades samas vana ja hea.

Toimetuskogu liikmeina on Hirundol läbi aegade silma peal hoidnud ning nõu ja jõuga ajakirja arengule kaasa aidanud A. Kuresoo, A. Leito, A. Leivits, E. Lelov, V. Lilleleht, L. Luigujõe, E. Mägi, R. Mänd, V. Paakspuu, K. Peterson, K. Rattiste, H. Veromann ja Ü. Väli.

Ingliskeelsete resümeede tõlkimise eest on hea seisnud **Kaja Peterson**.

Kuid ühtki ajakirja ei ole ilma **autoriteta**. Kokku on kümne aasta jooksul Hirundosse oma sõnumeid saatnud 52 erinevat autorit. Nende hulgas on nii professionaale kui ka amatööre. Südantsoojendav on ajakirja sisukordi lehitsedes näha, kuidas "vanade kalade" sekka on aeg-ajalt ilmunud uued nimed, kellest seejärel on saanud aktiivsed kaastöölised. Nii mõnedki Hirundos oma publitseerimistevõrust alustanud on juba jõudnud või jõudmas esimeste teaduskraadideni. Kümme sagedamini esinenud nime autorite nimistus: Lemming Rootsmäe (18 artiklit), Jaanus Elts (12), Asko Lõhmus (12), Endel Edula (8), Vilju Lilleleht (7), Eedi Lelov (6), Tenno Laur (6), Eerik Leibak (5), Aivar Leito (5), Jaanus Aua (5). Muidugi ei anna see loetelu erinevate autorite viljakusest täit pilti – siin seas on paraku võrdse kaaluga nii lühisõnumid kui ka tervet üksiknumbrit haaravad monograafiad.

Õiget linnuajakirja ei kujuta hästi ette **linnupiltideta**. Kaanepiltide autoreist tõuseb vaieldamatult esiplaanile Rein Kuresoo oma kuue filigraanse joonisega. Üldse kokku on linnupilte Hirundole teinud 10 kunstnikku, kellest arvukamalt on esindatud Uku Paali (15), Asko Lõhmuse (12), Aivar Weide (5) ja Jaanus Eltsi (5) tööd.

Ajakirja kümne aasta sisse jääb palju sündmusi, mis on muutnud kogu ühiskonna nägu. Sinna on jäänud ka Eesti Ornitoloogiaühingu taastamine, mille hääle kandjaks Hirundo loomulikult sai. Kuid sinna on jäänud ka majandusraskused, poliitilise süsteemi lagunemine, pangakrahhid ja muud ebameeldivat. Kõigi raskuste kiuste on Hirundo jäänud püsima ja edasi arenenud, nagu ornitoloogiaühing isegi.

Usun ja loodan, et järgmise kümne aasta pärast, kui meie ajakiri tähistab oma kahega algavat juubelit, on ta muutunud veel sisukamaks, ilusamaks ja soliidsemaks. Selleks soovin praegusele ja tulevastele toimetajatele, eriti aga kõigile autoritele värskeid ideid ja nobedat "sulejooksu" ning lugejatele palju huvitavaid hetki koos Hirundoga.

Raivo Mänd

Hirundo toimetuskogu esimees aastail 1988-1998